

Karolina Palka

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

karolina.j.palka@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7213-2569>

Czy uzasadnienie projektu ustawy może tworzyć prawo? Uwagi na tle art. 165a § 4 Kodeksu karnego

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2020.015>

1. Wstęp

Wywodzona z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP¹ oraz z art. 1 § 1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (dalej: k.k.)², jedna z podstawowych zasad prawa karnego, którą jest zasada *nulla poena sine lege certa*, oznacza, że sankcja karna musi być ścisła i precyzyjna³. Jak wskazuje piśmiennictwo, zasady tej nie da się jednak zrealizować całkowicie. Powyższe jest konsekwencją wieloznaczności terminów języka powszechnego⁴. Należy jednak wskazać, że „tekst przepisów prawnokarnych powinien [...] być możliwie jednoznaczny,

---

¹ Dz.U. Nr 78, poz. 483.

² Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.

³ P. Burzyński, *Ustawowe określenie sankcji karnej*, Warszawa 2008, s. 108; S. Żółtek, *Znaczenie normatywne ustawowych znamion typu czynu zabronionego*, 2017, LEX, rozdział 5.3.2.

⁴ Ł. Pohl, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. A. Stefański, Warszawa 2018, s. 37.

tak aby proces odtwarzania zawartych w nich norm prawnych nie doprowadzał do wielu rozwiązań interpretacyjnych”⁵.

Prima facie, z zasadą *nullum poena sine lege certa* ściśle łączą się dwa modelowe przypadki, w których nie da się w pełni jej zrealizować. Pierwszy z nich powstaje, gdy znamiona danego przepisu karnego są znamionami nieostrymi, ale możliwymi do wyinterpretowania w granicach jednego, bardzo zbliżonego do siebie sposobu. Drugi z nich z kolei zachodzi w przypadku, gdy zakresy kilku rodzajów wykładni są zakresami całkowicie rozłącznymi, tzn. gdy między nimi zachodzi alternatywa rozłączna. Będzie o niej mowa przykładowo w sytuacji, gdy istnieją dwa, zupełnie inne i niezależne od siebie sposoby wykładni danych znamion ustawowych.

Z kolei z zasady *nullum crimen sine lege certa* wywodzić można wymóg precyzyjności sankcji karnej. Musi to być precyzyjność pełna – z przepisu musi bezpośrednio wynikać ustawowe zagrożenie. W brzmieniu tego typu znamion, najczęściej ukształtowanych w sposób analogiczny do „podlega karze pozbawienia wolności od lat X do lat Y”, sankcja ustawowa musi wskazywać zarówno najniższe, jak i najwyższe zagrożenie sankcją.

Wymóg ten nie jest jednak spełniony w zakresie sankcji ustawowej określonej w art. 165a § 4 k.k. Przepis ten stanowi „Tej samej karze podlega sprawca czynu określonego w § 1 lub 2, który działa nieumyślnie”. Fragment „tej samej karze podlega” interpretować można bowiem na dwa, przeciwstawne sposoby. Pierwszą jego wykładnią może być założenie, że odsyła to do sankcji określonej w art. 165a § 3 k.k. Drugą z kolei może być sankcja określona w art. 165a § 1–2 k.k. wynikająca z faktu, że przepis wyraźnie stanowi o sprawcy czynu określonego w § 1 lub 2. Różnica między dwiema tymi wykładniami jest fundamentalna, ponieważ zagrożenie karą w pierwszym przypadku wynosiłoby karę do 3 lat pozbawienia wolności, a w drugim – karę od 2 do 12 lat pozbawienia wolności.

Dalsze fragmenty niniejszego artykułu poświęcone zostaną wskazanemu wyżej zagadnieniu. Tekst oparty został przede wszystkim na wykładni dogmatyczno-prawnej oraz celowościowej. Dla zobra-

---

⁵ Ibidem.

zowania wątpliwości związanych z sankcją karną za przestępstwo z art. 165a § 4 k.k. w ostatnim z podrozdziałów niniejszego opracowania zostaną przedstawione wyniki ankiety przeprowadzonej wśród trzech grup społecznych: prawników, studentów prawa, a także „nieprawników”. Stąd też główną hipotezą niniejszego opracowania jest stwierdzenie, zgodnie z którym nie da się wskazać rzeczywistego zagrożenia karą, jaki statuuje art. 165a § 4 k.k.

2. Wprowadzenie historyczne

Prima facie wątpliwości związane z rzeczywistą sankcją art. 165a § 4 k.k. i nieprecyzyjność tego przepisu jest konsekwencją wielu zmian w projekcie ustawy nowelizującej ten przepis.

W tym kontekście wskazać należy, że pod koniec grudnia 2016 r. do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw⁶. Relevantny w kontekście niniejszego opracowania był szczególnie art. 1 pkt 7 ww. projektu, który zakładał, że dotychczasowa treść art. 165a k.k.⁷ zostanie przeniesiona do § 1, a po niej dodany zostanie § 2⁸.

Na dalszych etapach procesu legislacyjnego Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka zaproponowała zmianę wskazanych wyżej paragrafów, tj. § 1–2, a także dodanie § 3 – wprowadzającego typ

---

⁶ Sejm VIII kadencji, *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, s. 3, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1186> (dostęp: 25.09.2019 r.).

⁷ Artykuł 165a kodeksu karnego nie był wówczas podzielony na mniejsze jednostki redakcyjne.

⁸ Proponowany art. 165a § 2 brzmiał: „§ 2. Kto dopuszcza się czynu, o którym mowa w § 1, w okolicznościach wzbudzających uzasadnione podejrzenie, że mienie ruchome lub nieruchomości posłużą sfinansowaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym albo zostaną udostępnione zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie takiego przestępstwa lub osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3” (zob. Sejm VIII kadencji, *Druk nr 1186*, s. 3, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/C4429F535A936943C125809D004C3C7C/%24File/1186.pdf> (25.09.2019 r.)).

nieumyślny przestępstwa⁹. Pominąwszy kwestie poprawek, które nie dotyczyły brzmienia niniejszego przepisu, Sejm uchwalił wskazaną tu propozycję nowelizacji art. 165a k.k.¹⁰

Senat, na dalszym etapie prac, wniósł poprawki, którymi zaproponował nowe brzmienie art. 165a § 3 k.k.¹¹ oraz dodanie nowego przepisu – art. 165a § 4 k.k.¹² Powyższe poprawki zostały przyjęte przez Sejm. Projekt ustawy przekazano Prezydentowi, który go podpisał¹³. Niniejsza ustawa, tj. Ustawa z dnia 23 marca 2017 r.

---

⁹ Komisja zaproponowała następujące brzmienie art. 165a:

„Art. 165a. § 1. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udostępnia mienie określone w § 1 zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie przestępstwa, o którym mowa w tym przepisie, osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku lub osobie, która ma zamiar popełnienia takiego przestępstwa.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3” (zob. Sejm VIII Kadencji, *Sprawozdanie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, s. 3–4, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1300> (dostęp: 25.09.2019 r.)).

¹⁰ Strona Sejmu VIII kadencji, *Ustawa z dnia 24 lutego 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Tekst ustawy przekazany do Senatu zgodnie z art. 52 regulaminu Sejmu*, s. 3, [http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/1186_u3/\\$file/1186_u3.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/1186_u3/$file/1186_u3.pdf) (dostęp: 25.09.2019 r.).

¹¹ Otrzymał on miał brzmienie: „§ 3. Kto, nie będąc do tego obowiązany na mocy ustawy, pokrywa koszty związane z zaspokojeniem potrzeb lub wykonaniem zobowiązań finansowych grupy, związku lub osoby, o których mowa w § 2, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3” (zob. strona Sejmu VIII kadencji, Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, s. 1, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/20F89FCE0AA93D9AC12580E-9003557AA/%24File/1382.pdf> (dostęp: 25.09.2019 r.)).

¹² Otrzymał on miał brzmienie: „§ 4. Tej samej karze podlega sprawca czynu określonego w § 1 lub 2, który działa nieumyślnie” (zob. *ibidem*).

¹³ Sejm VIII kadencji, *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1186> (dostęp: 25.09.2019 r.).

o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (dalej: ustawa nowelizująca), dodała fundamentalny dla niniejszego opracowania art. 165a § 4 k.k.¹⁴

3. Przegląd literatury

Na wstępie zauważyć należy, że z uwagi na stosunkowo krótki czas obowiązywania znowelizowanego art. 165a, zwłaszcza § 4 niniejszego przepisu, niniejsze zagadnienie nie jest szeroko analizowane w literaturze. W pierwszej części przeanalizowanej literatury nie znajduje się szersza analiza niniejszych kwestii¹⁵. Pozostała część komentatorów wskazuje natomiast, że ustawowa sankcja karna za popełnienie przestępstwa stypizowanego w art. 165a § 4 k.k. wynosi tyle samo, co jej umyślne odpowiedniki¹⁶.

4. Argumenty za niższą sankcją

Dla zweryfikowania głównej hipotezy niniejszego opracowania, tj. braku jednoznaczności w sformułowaniu sankcji ustawowej przestępstwa z art. 165a § 4 k.k., niezbędne jest przedstawienie argumentów za niższą sankcją, której zagrożenie wynosić miałyby karę pozbawienia wolności do lat 3.

Pierwszym argumentem, z którego można wyprowadzić powyższy wniosek jest początkowe brzmienie tego przepisu, a mianowicie

---

¹⁴ Dz.U. poz. 768.

¹⁵ Niniejszy wniosek jest właściwy do następujących fragmentów komentarzy: Z. Gądzik, R. Hałas, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2018, s. 916–918; P. Petasz, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I. Komentarz. Art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, s. 392–400; R. A. Stefański, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2018, s. 1036–1038; idem, w: *System prawa karnego. Tom 8*, red. L. Gardocki, Legalis 2018, nb. 140; M. Kulik, w: *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, 2019, LEX.

¹⁶ G. Bogdan, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a*, red. W. Wróbel, A. Zoll, 2017, LEX, pkt 22.

„Tej samej karze podlega [...]”. Zwrot ten występuje w Kodeksie karnym 49 razy. W tym 36 razy rozpoczyna § 2 danego artykułu, w dwóch przypadkach występuje zarówno w § 2, jak i w 3 tego samego artykułu, raz w § 1a, raz w § 2 i 4 tego samego artykułu (w tym przypadku § 3 został uchylony), raz w § 2, a także raz w § 3 i 4 tego samego artykułu. W tych wypadkach wątpliwości nie zachodzą – oznaczać to będzie sankcję przewidzianą w paragrafie bezpośrednio poprzedzającym.

Powyższe wyliczenie pokazuje, że sposób, w jaki został ukształtowany art. 165a § 4 k.k., jest wyjątkowy. Podobną redakcją wykazuje jedynie art. 302 § 3 k.k., który brzmi „Tej samej karze podlega wierzyciel, który w związku z określonym w § 2 postępowaniem przyjmuje korzyść za działanie na szkodę innych wierzycieli albo takiej korzyści żąda”. W tym wypadku poglądy piśmiennictwa są jednolite – w przepisie występuje odesłanie do sankcji określonej w paragrafie poprzedzającym, tj. § 2¹⁷.

Analiza ta wskazuje na słuszność założenia, zgodnie z którym ustawowe zagrożenie sankcją przepisu art. 165a § 4 k.k. wynosi do 3 lat pozbawienia wolności, bo odnosi się bezpośrednio do paragrafu poprzedzającego, tj. art. 165a § 3 k.k.

Kolejnym argumentem optującym za powyższym jest strona podmiotowa niniejszego przestępstwa. Przestępstwo z art. 165a § 4 k.k. popełnić można bowiem wyłącznie nieumyślnie¹⁸. Należy zauważyć, że typy nieumyślnych czynów zabronionych charakteryzują się niższą sankcją niż ich umyślne odpowiedniki. Powinno to świadczyć o tym, że czyn zabroniony opisany w art. 165a § 4 k.k. jako typ nieumyślny powinien posiadać niższą sankcję niż jego umyślne odpowiedniki przewidziane w art. 165a § 1 i 2.

Trzecim potwierdzeniem poglądu, zgodnie z którym sankcja ustawowa za przestępstwo z art. 165a § 4 k.k. wynosi do 3 lat pozbawienia wolności, jest kolejność poszczególnych paragrafów w tym przepisie. Racjonalny ustawodawca mógł bowiem zamienić miejscami paragraf trzeci z czwartym w niniejszym przepisie. Wy-

---

¹⁷ Zob. np. R. Zawłocki, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz. Art. 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, s. 970.

¹⁸ M. Kulik, w: *Kodeks karny*, s. 542.

dawać się może, że takie ukształtowanie art. 165a k.k. wskazuje na wykładnię, zgodnie z którą sankcja ustawowa wynosić będzie do 3 lat pozbawienia wolności.

5. Argumenty za wyższą sankcją

Z pierwszego argumentu potwierdzającego niższą sankcję ustawową przepisu art. 165a § 4 k.k. wywieść także można pogląd zupełnie przeciwny. Mianowicie trzeba zauważyć, że przepis ten ukształtowany jest w sposób zupełnie inny niż wyżej wskazane. Artykuł 165a § 4 k.k. stanowi bowiem o „sprawcy czynu określonego w § 1 lub 2”, co nie znajduje się we wspomnianych powyżej przepisach. Można z tego wysnuć wniosek, że zamiarem ustawodawcy było wskazanie tym samym na sankcję określoną w art. 165a § 1 i 2 niniejszego przepisu.

Ponownie nawiązując do wprowadzenia historycznego niniejszego opracowania, należy zauważyć, że pierwotnie, to znaczy, gdy pojawił się pomysł wprowadzenia typu nieumyślnych czynów zabronionych z art. 165a § 1–2 k. k., Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka zaproponowała, że ma on zostać umieszczony w art. 165a § 3 k.k. Przepis ten cechować miał się niższym zagrożeniem niż jego umyślne odpowiedniki, wynoszącym do 3 lat pozbawienia wolności¹⁹. Ustawodawca dodał typ nieumyślny ostatecznie do art. 165a § 4, a nie § 3, a także zmienił jego brzmienie, które zostało zaproponowane przez Komisję Sprawiedliwości i Praw Człowieka, przez usunięcie fragmentu „podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”²⁰, a w jego miejsce dodanie „tej samej karze podlega”. Z tego można więc wnioskować, że celem ustawodawcy było wprowadzenie za tego rodzaju przestępstwo sankcji od 2 do 12 lat pozbawienia wolności.

---

¹⁹ Sejm VIII Kadencji, *Sprawozdanie Komisji Sprawiedliwości*, s. 3–4, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1300> (dostęp: 5.10.2019 r.).

²⁰ Ibidem, s. 4.

6. Rezultaty przeprowadzonych badań ankietowych

Truizmem jest stwierdzenie, że prawo karne musi mieć na tyle jasne i precyzyjne przepisy, aby były one łatwe do interpretacji nie tylko dla prawników, ale dla każdego jego potencjalnego adresata. Konsekwencją wątpliwości, wynikających z brzmienia przepisu art. 165a § 4 k.k., było wykreowanie badań ankietowych, które zostały przeprowadzone za pomocą formularza Google w terminie od października do grudnia 2019 r. Ankiety były w pełni anonimowe – powyższe pozwoliło na osiągnięcie bardziej rzetelnych wyników badań.

Problemem badawczym niniejszej ankiety była weryfikacja, w jaki sposób odbiorcy tekstu prawnego interpretują fragment art. 165a § 4 „Tej samej karze podlega”. Hipotezą niniejszych badań była nieprecyzyjność niniejszego zwrotu, co jest silnie skorelowane także z drugą hipotezą, zgodnie z którą nie da się wskazać jednoznacznie rzeczywistej ustawowej sankcji karnej.

Każdy z badanych został poproszony o wskazanie wyłącznie jednej odpowiedzi na postawione w ankiecie pytanie „Ile wynosi sankcja karna za popełnienie przestępstwa z art. 165a § 4 kodeksu karnego?”. W celu ułatwienia poruszania się po ankiecie w szczególności ankietowanych niezwiązanych z prawem mniejszym drukiem zacytowano treść całego art. 165a kodeksu karnego.

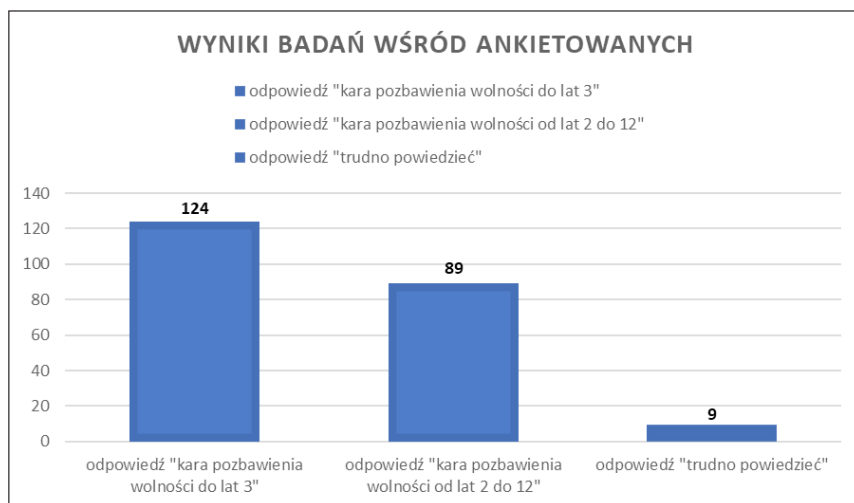
Możliwymi do wyboru odpowiedziami wskazanymi w ankiecie były:

- A. kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12;
- B. kara pozbawienia wolności do lat 3;
- C. trudno powiedzieć (jeśli możesz, wpisz uzasadnienie).

Odpowiedź numer C była więc odpowiedzią półotwartą – w razie jej wyboru ankietowany mógł wybrać między samym zaznaczeniem litery „C” albo zaznaczeniem odpowiedzi wraz z jej dowolnym uzasadnieniem w wolnym polu.

Badania zostały przeprowadzone wśród 225 osób. Z tej liczby trzech ankietowanych udzieliło odpowiedzi pustej. W związku z powyższym analizy dokonano na podstawie odpowiedzi 222 ankietowanych. Poszczególne odpowiedzi ilustruje wykres poniżej.

Wykres 1. Wyniki badań wśród ankietowanych

Najwięcej, bo 124 ankietowanych, uznało, że sankcja ustawowa niniejszego przepisu wynosi karę pozbawienia wolności do lat trzech, co przekłada się na około 56% ogółu odpowiedzi.

Drugie miejsce wśród ankietowanych zajęła odpowiedź „kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12”.

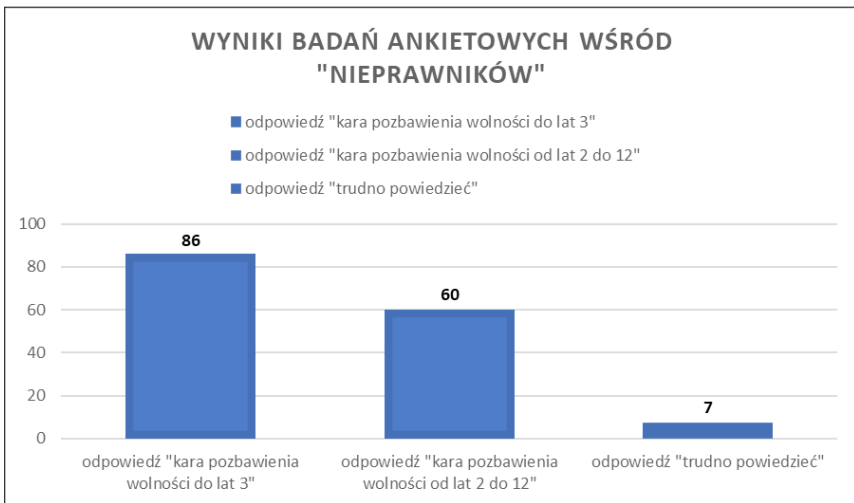
Jedynie dziewięciu ankietowanych wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. We wszystkich tych przypadkach wypowiedzi zostały rozwinięte.

Z uwagi na tematykę ankiety będącą ścisłą interpretacją przepisu, a konkretniej zwrotu „Tej samej karze podlega”, zdecydowano się przedstawić powyższe wyniki badań także przy rozdziale ankietowanych na trzy podgrupy w postaci prawników (tj. absolwentów prawa), studentów i studentek prawa oraz „nieprawników”, tj. osób, które nie posiadają wykształcenia wyższego prawniczego, a także

nie studiują prawa. Podgrupy te zostały wyodrębnione z uwagi na wyższą wiedzę specjalistyczną dwóch z nich, których, co do zasady, nie posiadają osoby należące do grupy „nieprawników”.

6.1. Wyniki badań ankietowych wśród nieprawników

Ankietowanymi w ramach tej podgrupy były osoby, które nie posiadają wyższego wykształcenia prawniczego i nie są studentami lub studentkami prawa. Próbą badawczą w ramach tej podgrupy były 153 osoby.

Wykres 2. Wyniki badań ankietowych wśród „nieprawników”

Wyniki ankiety były bardzo podobne do rozkładu poszczególnych głosów dla ogółu badanych. Najwięcej z nich, bo 86, co stanowi około 56% ogółu głosów, oddano na odpowiedź „kara pozbawienia wolności do lat 3”.

Na odpowiedź „kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12” oddano 60 głosów, co stanowi 39%.

Na odpowiedź „trudno powiedzieć” oddano siedem głosów. Przy każdej z nich zamieszczono także komentarz. Wśród nich na uwagę zasługują przede wszystkim poniższe z nich²¹:

- a) „Wydaje mi się, że 3 lat, aczkolwiek sformułowanie nie jest do końca jasne, tzn. na logikę 2–12 lat za umyślne popełnienie tych czynów, a 3 lata za nieumyślne, tak jak za punkt 3, jednak użycie sformułowania takiej samej karze jest mylące, ponieważ zostało użyte ono też w punkcie drugim”²²;
- b) „Nie potrafię stwierdzić, czy »tej samej karze« odnosi się do kary zdefiniowanej w § 3 czy w § 1”²³;
- c) „Trudno powiedzieć, cały ten zapis jest sprzeczny. Trudno wywnioskować, która sankcja jest przewidziana dla punktu 4”.

Jak pokazały badania ankietowe wśród „nieprawników”, przepis art. 165a § 4 k.k. jest nieprecyzyjny dla potencjalnych adresatów norm prawno-karnych. Sytuacja ta, *prima facie*, wydaje się dość częstym zjawiskiem wśród osób niezajmujących się prawem. Przewidywać można, że interpretacja tekstu prawnego wśród studentów czy prawników nie będzie skomplikowanym procesem i nie będzie wiązać się z tak dużymi rozbieżnościami. Pogląd ten został jednak zweryfikowany jako niesłuszny podczas analizy pozostałych odpowiedzi.

6.2. Wyniki badań ankietowych wśród prawników

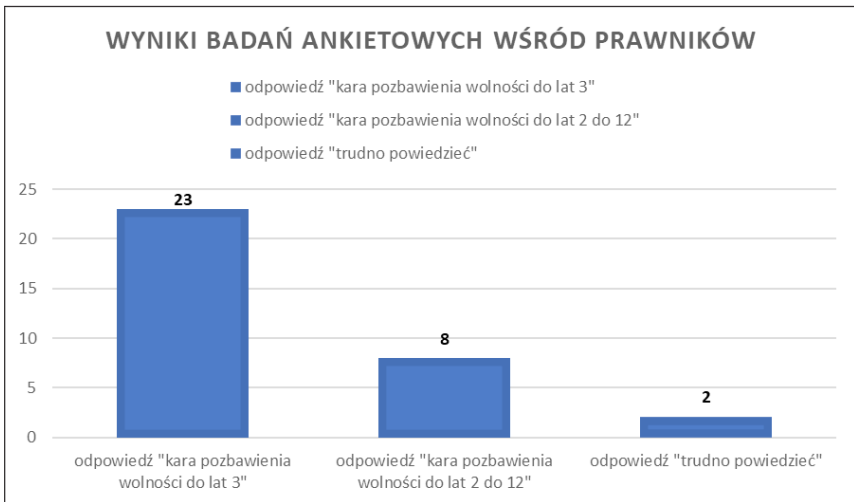
Badanie ankietowe wśród osób będącymi prawnikami, za które na potrzeby ankiety uznano osoby mające wyższe studia prawnicze, zostało przeprowadzone wśród 32 ankietowanych.

---

²¹ Jeden z respondentów udzielił odpowiedzi „z opcją wyroku w zawieszeniu”. Druga z odpowiedzi brzmiała „10–15”. Trzecia: „Nie mam pojęcia, nie znam się na prawie, ale mam nadzieję, że pomogłem <3”. Czwarta z kolei „>0”. Nieznane są przesłanki, dla których respondenci udzielili takich odpowiedzi. Z tych powodów powyższe wypowiedzi nie zostaną przeanalizowane.

²² Wypowiedź anonimowego respondenta.

²³ Wypowiedź anonimowego respondenta.

Wykres 3. Wyniki badań ankietowych wśród prawników

W zdecydowanej większości prawnicy zagłosowali na odpowiedź „kara pozbawienia wolności do lat 3” – wybrało ją 23 respondentów z 32, co stanowi 70% głosów.

Odpowiedź „kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12” wybrało ośmiu respondentów, co przekłada się na 24%.

Udzielono także dwóch odpowiedzi „trudno powiedzieć” (6%):

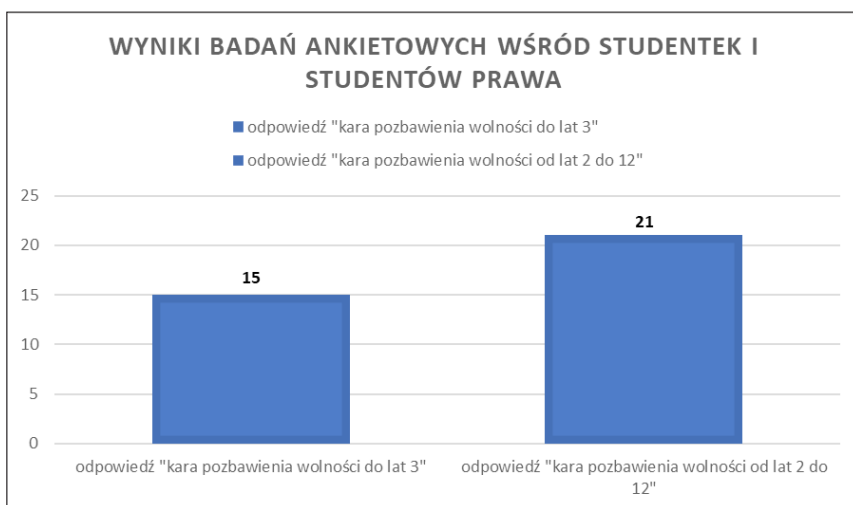
- a) „Art. 165a §4 k.k. jest skonstruowany w sposób niejasny, gdyż zawiera on odesłanie (»tej samej karze podlega...«) do wcześniejszego paragrafu omawianego artykułu. Jednak z uwagi na konstrukcję przepisu, niemożliwym jest jednoznaczne ustalenie, czy odesłanie następuje do § 3, czy do § 1. Z jednej strony można by przyjąć, że z uwagi na umieszczenie § 4 na samym końcu omawianej jednostki redakcyjnej wskazuje na odesłanie do sankcji z § 3, jednak z drugiej strony w § 4 mowa jest o czynach określonych w § 1 i § 2. Podsumowując – sformułowanie omawianego przepisu jest bardzo dyskusyjne, ponieważ można argumentować na korzyść obu poglądów”²⁴;

²⁴ Wypowiedź anonimowego respondenta.

- b) „Najprawdopodobniej prawidłową odpowiedzią jest tutaj kara pozbawienia wolności do lat 3 (sformułowanie »tej samej karze« sugeruje odwołanie się do poprzednio wspomnianej kary, a najbliższej znajduje się par. 3, ponadto skoro par. 2 odwołuje się do par. 1, to sugeruje to, że jest tak samo w przypadku par. 3 i 4, ostatecznie par. 4 mówi o nieumyślności, a bez sensu byłoby wymierzanie tej samej kary w przypadku umyślności i nieumyślności). Nie jest to jednak wystarczająco jasno i w sposób niebudzący wątpliwości ujęte, co w przepisach karnych nie powinno mieć miejsca”²⁵.

6.3. Wyniki badań wśród studentów prawa

Ankiety przeprowadzono także wśród 36 osób, które posiadają status studentki lub studenta prawa.

Wykres 4. Wyniki badań ankietowych wśród studentek i studentów prawa

²⁵ Wypowiedź anonimowego respondenta.

Wśród tej grupy ujawniły się dwie interesujące tendencje, przeciwnie do odpowiedzi pozostałych dwóch. Po pierwsze, wśród tychże respondentów nie pojawiły się żadne wątpliwości skutkujące zaznaczeniem „trudno powiedzieć” czy udzieleniem dodatkowej odpowiedzi. Co więcej, większość ankietowanych, to jest 21, zaznaczyła odpowiedź „kara pozbawienia wolności od lat 2 do 12”, co stanowi 58% ogółu oddanych głosów dla tej grupy. Odpowiedź „kara pozbawienia wolności do lat 3” zaznaczyło 15 respondentów (42%).

7. Podsumowanie

Uzasadnienie do projektu ustawy nowelizującej wskazywało, że ustawowe zagrożenie karą za przestępstwo z art. 165a § 4 k.k. wynosi od 2 do 12 lat pozbawienia wolności. Dokument ten nie może mieć jednak mocy prawnie wiążącej. Przy wykładni fragmentu przepisu „tej samej karze podlega” nie można pominąć niedających się usunąć wątpliwości.

Sankcja karna jest tu tak naprawdę nieokreślona – istnieją dwie metody rozwiązania błędu ustawodawcy polegającego na stworzeniu nieprecyzyjnego przepisu. W przypadku gdy jego zamiarem było wskazanie zagrożenia w postaci kary pozbawienia wolności od 2 do 12 lat – należy zamienić miejscami treść § 4 z § 3. Z kolei w sytuacji, w której zamiarem ustawodawcy byłoby usankcjonowanie tego rodzaju czynów karą pozbawienia wolności do lat 3 – należałoby zmienić brzmienie art. 165a § 4 np. na „Sprawca czynu określonego w § 1 lub § 2, który działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Odbiorcy tekstu prawnego muszą wiedzieć, ile wynosi ustawowe zagrożenie karą za popełnienie danego przestępstwa. Należy podkreślić, że rozbieżności polegające na niemożności wskazania sankcji karnej za popełnienie danego czynu trzeba uznać za całkowicie naganne i sprzeczne z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawa.

STRESZCZENIE

Czy uzasadnienie projektu ustawy może tworzyć prawo?

Uwagi na tle art. 165a § 4 Kodeksu karnego

Niniejszy artykuł podejmuje dyskusję wokół kontrowersyjnie sformułowanego zagrożenia karą art. 165a § 4 kodeksu karnego. Spór oscyluje wokół fragmentu „tej karze samej karze podlega”, co prowadzi do dwóch sprzecznych ze sobą interpretacji dotyczących wymiaru kary. Problem ten, jak dotąd, nie został zauważony przez piśmiennictwo. Tekst został podzielony na siedem głównych części. Pierwsze dwie stanowią krótkie wprowadzenie do niniejszej problematyki. Trzeci jest przeglądem literatury. Czwarta i piąta część przedstawiają przeciwne argumenty dotyczące tej tematyki. W szóstej zawarto wyniki badań ankietowych, które potwierdzają te kontrowersje. Ostatnia z nich jest krótkim podsumowaniem.

Słowa kluczowe: prawo karne; kodeks karny; finansowanie terroryzmu; sankcja karna; kara

SUMMARY

Can the justification of the bill create law? Comments
on the article 165a § 4 of the Polish Penal Code

This article undertakes a discussion around the controversial formulation of the penalty of the article 165a § 4 of the Polish Penal Code. The dispute oscillates around the fragment “is liable to the same punishment”, which leads to two contradictory interpretations of the punishment. This problem has not yet been noticed by the literature. The text is divided into seven main parts. The first two of them are a brief introduction to this subject. The third is a short literature review. The fourth and fifth parts present opposite arguments on this penalty. The sixth contains the results of surveys that confirm these controversies. The last one is a short summary.

Keywords: criminal law; penal code; financing of terrorism; criminal sanction; penalty

BIBLIOGRAFIA

- Burzyński P., *Ustawowe określenie sankcji karnej*, Warszawa 2008.
- Gardocki L. (red.), *System prawa karnego. Tom 8*, 2018, Legalis.
- Grześkowiak A., Wiak K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Królikowski M., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I. Komentarz. Art. 117–221*, Warszawa 2017.
- Królikowski M., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz. Art. 222–316*, Warszawa 2017.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2019, LEX.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Stefański R. A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Wróbel W., Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a*, 2017, LEX.
- Żółtek S., *Znaczenie normatywne ustawowych znamion typu czynu zabronionego*, LEX 2017.